

1.

Torun – og smykkerne

Hendes unikke smykker er blevet beundret af Picasso og båret af Brigitte Bardot, Billie Holiday og Ingrid Bergman. MyTravel bringer her eksklusivt et af de sidste interviews med Skandinaviens mest berømte smykkekunstner, Torun Bülow-Hübe, der døde i juli 2004. Af Petra Carlsson

DET ER EN TILFÆLDIGHED, at svenske Torun Bülow-Hübe bosatte sig i en lejlighed i den lille gade på Frederiksberg i København. Selv om man godt kunne mistænke skæbnen for at have en finger med i spillet. For blot et kvarters gang derfra ligger Georg Jensen Silver – det verdensomspændende danske firma, der i 1960'erne overtog hele hendes innovative sølvdesign. Det er her, hun i sin sidste levetid har slået sig ned efter et liv langt væk fra Sverige. Der er nu kun én bro, der skiller hende fra sit hjemland.

Døren til lejligheden åbnes af en asiatick udseende pige. "Grandma!" råber hun skingert ind i lejligheden. Fra den fjerne del af forstuen kommer Torun Bülow-Hübe. Hun er 75 år gammel, har gråt opsat hår, briller og på striktrøjen bærer hun sin sølvbroche, der har været vist i alverdens magasiner

3.

Hun har altid lavet to eksemplarer af sine smykker, så hun kunne beholde det bedste selv.

og aviser. På vejen passerer hun forbi et kæmpefoto i sort/hvid. Det er det berømte billede, hvor Torun poserer på en parkbænk i St. Germain-en-Laye. Det er taget i 1956 og inspirerede bl.a. modemagasinet Jardin des Mode til at lave et helt nummer med modeller stående på bænke.

Billedet minder i sit enkle og rene formsprog om Toruns smykker. De har en tidløs skønhed og taler på en egen måde evighedens sprog. Også selv om nogle af dem nu er lukket nede i nogle kasser, der står i dagligstuen – overdækket med en kæmpe sarong.

Hun har i sine 60 år som smykkekunstner altid lavet to eksemplarer af sine smykker, så hun kunne beholde det bedste selv. Det er dem, der ligger i kasserne. Hun vurderer, at det gennem årene er blevet til omkring 350-400 smykker til prominente kunder som Picasso, Brigitte Bardot, Ingrid Bergman, Duke Ellington, Billie Holiday og Abbey Lincoln.

Lige nu har hun dog lagt smykkerne på hylden for en stund. Hun er i gang med at lave en bog om dem i stedet, og det får hende til at tænke på, hvilke af hendes smykker, hun selv holder mest af.

"Måske det sidste jeg har lavet. Det skal jeg vise dig," siger hun og leder i kasserne. Hun fisker forskellige æsker op, der indeholder små guldsmykker la-

vet til det asiaticke marked. I en af æskerne er halsbåndet, som hun selv betegner som afslutningen på hendes smykke-cyklus. Det findes kun i et eksemplar.

"Et unikum. Det er nok syntesen af alting: Guld, som jeg selv har fundet og samlet i Borneos floder. Og månesten, jeg har haft siden 1948 og ikke vidste, hvad jeg skulle bruge til. Det er blevet til et smykke, man kan bære, om man er 15 eller 95 år. Et smykke skal nemlig være hinsides alder, det må ikke fange dig, men skal kærtegne dig og følge kroppens former."

Det er efter den filosofi, Torun altid har formet sine smykker. Som f.eks. de kropsskulpturer, som hun skabte i sin tid i Frankrig i 1950'erne og 60'erne. De har sensuelle kurver, der er inspireret af kvindekroppens konturer.

Picasso, Billie og "Old Torun"

Vi sætter os i dagligstuenes rosa fløjssofa ved siden af et bord fyldt med sort/hvide fotografier fra hendes liv. Fra 1950'erne og fremad. På flere af dem bærer Torun selv sine smykker.

I bunken finder vi billedet af maleren Pablo Picasso, der beundrer Toruns halssmykke af middelhavssten.

2.

- 1. Billedtext mangler
- 2. Billedtext mangler
- 3. Billedtext mangler

1. Billedtext mangler
2. Billedtext mangler
3. Billedtext mangler
4. Billedtext mangler
5. Billedtext mangler

1.

Smykket stak meget ud fra mængden, da hun skabte det i 1950'erne, fordi moden dengang dikterede store glitrende smykker med kostbare ædelstene. Torun brugte bare sten fra stranden, kun slebet af havet. Smykket blev en succes, og Torun stiftede bekendtskab med Picasso, som hun også udstillede med på Picasso-museet i Antibes i 1958.

”Jeg mødte ham faktisk første gang tilbage i 1948. Det var en dag, hvor jeg gik og ledte efter sten. Han var på stranden, hvor han legede med sine børn,” siger hun og kigger på billedet.

”Han ser godt nok meget fornøjet ud her, hvor han kigger på stenene uden for Antibes museum. Det billede har forandret mit liv. Picasso var et fantastisk menneske – han havde et blik! Han kunne se ind i sjælen på én. Han betragtede også én anatomisk, men det var mindre interessant – for mig i hvert fald,” griner Torun.

Billie Holiday var derimod en nær ven og en helt fantastisk kvinde, som Torun udtrykker det. Til hende lavede hun flere sæt med

2.

4.

5.

3.

hængeøreringe, halssmykker og en kam, der nu findes på Nationalmuseet i Sverige.

”Jeg kendte den halve af jazzverdenen uden for alvor kende nogen. Trommespilleren Max Roach kendte jeg godt, vi stod hinanden meget, meget nær, og tillige Charlie Mingus, som skrev en sang til mig. Den hedder ”Old blues for Walt’s Torun”.

Til Toruns første udstilling i New York i 1962 kom de begge for at støtte hende – efter de havde været til en demonstration i Harlem.

”Det var i ”Black is Beautiful”-perioden og Max Road havde fået slået alle tænderne ud af munden. Det blødte stadig, da han kom hen til mig på museet. Vi var ofte sammen.”

Skilsmissen og lyset

Et par lyse siameserkatte med klare blå øjne lister lydløst gennem dagligstuen og videre ind bag et drapeeri, der skiller værelset fra en sovealkove med en køjeseng. Datterens fire værelser er blevet lidt trange, siden Torun flyttede ind tidligere på året. Hun kom direkte fra Java og søgte hjem til sin familie, fordi hun havde fået konstateret leukemi. Efter et hæsblæsende liv med rejser og udstillinger i USA, Asien, Australien og Europa, er hun nu kommet tilbage til Skandinavien for at finde roen og stilheden.

”Jeg har opdaget, at det er så vidunderligt at have en krop. At det er givende at finde roen til at ➔

Toruns blå bog

Interviewet er lavet den 26. august 2003. En times planlagt interview blev til fem timer. Selv sagde hun, at det var det sidste lange interview, hun orkede at lave. Hun døde næsten et år senere, i juli 2004, 76 år gammel.

Vivianne Torun Bülow-Hübe blev født i Malmø i 1927, og hun havde sin debut med "Smykker for frihed", som hun designede i Paris (1948-56). Den serie etablerede hende som en nytænkende og kontroversiel smykkekunstner. I årene 1956-68 havde hun en periode, hvor hun producerede "Sensuelle kropskulpturer". De blev bl.a. skabt med sten fra strandene ved Middelhavet. Smykkerne, hun skabte i den Tyske periode (1968-78), kaldte hun "Naturnære former".

Derefter flyttede hun til Java, og det blev nu "Bevægelsen i alt", der kom til at dominere i hendes skulpturer og smykker.

Torun Bülow-Hübe er blevet tildelt en række udmærkelser, blandt andre Fredrik Lunning-priset i 1960 og Prins Eugen-medalje i 1992. I 1999 fik hun Billedkunstnerfondens store stipendium.

Billedetext, Billedetext, Billedetext, Billedetext, Billedetext, Billedetext,

opleve ting intensivt – som f.eks. bare at betragte løvet eller regndråberne på ruden. Min sygdom har på den måde givet mig nye dimensioner i livet, som jeg ikke havde før."

Vi bladrer videre i billederne af smykker, bestik, glas og porcelæn. Den danske porcelænsfabrikant Royal Copenhagen er en anden af hendes samarbejdspartnerne, men det er frem for alt Georg Jensen, som Torun er blevet et vartegn for. Den verdenskendte smykkefirma har netop fejret sit 100 års jubilæum, og Torun blev i den anledning udvalgt til at skabe "2004 Artist Collection". Hun kalder serien med halssmykker, broche, hængørering og fingerringe for "Continuity". I udformningen kan man ane initialerne G og J samt et hjerte.

Selvom hun hele sit liv har skabt smykker, er hun ikke selv overpyntet. Udover en ring, som hun har lavet af en bjergkrystal fra Kina i en indfatning af guld, bærer hun kun sølv. I ørene har hun små sølv hvirvler, og det tynde håndled er pyntet med evighedsarmbåndet.

Hun bærer også det ur, som hun er blevet mest kendt for hos Georg Jensen – det med den spejlskinnende urskive uden talskive, som hun skabte i 1962. Uret er i dag repræsenteret på Nationalmuseet i Stockholm og Museum of Modern Art i New York, og det blev oprindeligt lavet til en udstilling på Louvre i Paris. Dengang havde det kun én viser – nemlig en sekundviser – som en påmindelse om, at vi skal huske at leve mere intensivt i nuet. Det var først, da Georg Jensens begyndte at producere uret i 1967, at det blev forsynet med minut- og timevisere. ➔

Og netop tiden er vigtigt emne for Torun lige nu. Hun frygter hverken den – eller døden.

”Det bliver da helt spændende at gå gennem den der sorte tunnel og komme ud til det store lyse sted, hvor alting er kærlighed. For mig føles det som om, det er virkeligheden – og livet er fantasi. Her ændrer alting sig konstant,” siger hun helt bedrøvet.

Torun har fundet sit stikord til at tale lidt om Subud-bevægelsen, som hun kom i kontakt med for 37 år siden. Det skete efter skilsmissen fra Walter Coleman, og mødet med bevægelsen har givet hende ”et glimt af en anden virkelighed”.

1. Billedtext mangler
2. Billedtext mangler
3. Billedtext mangler

”Efter skilsmissen i 1966 – det store brag i mit liv – kunne jeg hver-

ken spise eller sove i flere måneder. Til sidst vejede jeg kun 48 kilo. Jeg havde indimellem så underlige oplevelser, at jeg troede, jeg var ved at blive skør. Jeg tegnede meget i den periode. Cirkler og pinde. En dag fandt jeg en bog i Paris med syv cirkler og den slags pinde, som jeg selv havde tegnet. I bogen fandt jeg ganske enkelt forklaringen på alle de mærkelige oplevelser, jeg havde haft.”

Bogen handlede om Subud – en åndelig bevægelse, der har sine rødder på Java. I dag findes den i 70 lande, og der grupper i både Sverige og Danmark.

Da Torun havde læst bogen, skrev hun omgående til forlaget, der fortalte hende, at der fandtes en Subudgruppe i Marseille. Hun satte sig i bilen og rejste dertil, og i slut 70’erne førte bevægelsen hende til Java, hvortil hun flyttede for at arbejde med et socialt projekt. Hun tabte ”totalt” sit hjerte til Indonesien og besluttede sig for at blive. Hun grundlagde derfor en lille virksomhed syd for Jakarta, hvor hun oplærte unge indfødte i sølvsmede-faget. I dag tæller virksomheden 24 ansatte, og en del af overskuddet går til Subudbevægelsens skoler, børnehjem og alderdomshjem. Virksomheden fortsætter, selv om Torun ikke er der længere.

Bevægelsen er alting

Selvom det i første omgang var kræften, der fik hende til at lægge Jakarta og smykkerne fra sig, så synes Torun også, at det efter 60-års formgivning er på tide at gå pension. Hun er repræsenteret på over 20 museer verden over og har høstet de anerkendelser, som en smykkekunstner kan stræbe efter. Det ændrer dog ikke ved, at ”det stadig af og til klør i fingrene”. Når det sker, kradser hun lidt på noget papir, som hun siger. Det er svært at lægge et livslangt kunstner-drive fra sig – specielt af den enfoldige og organiske karakter, som altid har præget hendes arbejde.

Lige fra starten af sin karriere slog hun sig på at skabe ”bevægelse”. Inspirationen hentede hun fra sit eget liv. Hun var meget ung, da hun gik på Kunsts-kolen og var aldrig ansat hos andre, men sad i sine egne

1.

2.

3.

Billedetext, Billedetext, Billedetext, Billedetext, Billedetext, Billedetext,

værksteder. Hun måtte derfor finde på alting selv, og det, der lå hende nærmest, var bukkede former. Som barn havde hun dyrket meget kunstsøjteløb, så hun havde følelsen for balance og bevægelse helt ind i knoglerne. Hun syntes også, at det var hårdt først at varme noget op til det blev ”rødgloedende” og blødt som smør – for derefter at hamre på det igen for at få det hårdt. Derfor valgte hun i stedet at lodde og fandt slyngninger, som vendte sig mod hinanden eller satte sig fast i hinanden.

Hendes stil og søgen efter den perfekte, organiske form, er dog også et produkt af hendes aner – specielt hendes mor har haft en stor betydning.

”Min mor var fantastisk. Hun sagde: ”Se på det der net!”, og jeg svarede: ”Hvilket net?”. ”Det der, som bølgerne laver dernede”, og da så jeg et guldnet. Det havde jeg aldrig set før. Hun var

skulptør og kunne lave alting med sine hænder. Hun boede i mange år på Roman ø, en klippeø, hvor ingenting vokser. Alligevel lavede hun vin af birkesaft, der smagte som chablis – og så skød hun ænder,” siger Torun og fortsætter:

”Da jeg som voksen boede i Paris, kan jeg huske, at min mor en jul sendte mig en sukkercasse med en færdigstegt and, to slags vin, konservesglas med vilde hindbær, karotter, mørkler og fine kartofler. Alt sammen noget, hun havde dyrket på den der gøld ø.”

Børn, børnebørn og oldebørn over hele verden

Torun havde før interviewet sagt, at hun kun orkede at tale en time. Der er nu gået adskillige. Da vi står i entreen for at tage afsked, er vi lige ved at snuble over nogle kuffetter, der spærrer for døren. Der råder stor gæstfrihed hos

hende og datteren. Mennesker kommer – og mennesker rejser.

”Før var det altid mig, der rejste jorden rundt. Nu, hvor jeg er på vej væk, kommer alle pludselig her og hilser på mig. Det er meget sjovt,” siger Torun, hvis børn, børnebørn og oldebørn er spredt rundt i verden. Før vi siger farvel, insisterer Torun dog på en sidste ting. Vi skal tage med til hendes yndlingsstrand langs sydkysten af Sjælland.

Ved provinsbyen Ishøj gør vi stop. Her breder den hvide sandstrand sig ud hinsides sandhynderne. Havet er klart og blåt, og en regatta skimtes mod horisonten. Det er her. Hendes yndlingsstrand. I en hel uge har hun plaget sine børnebørn om at tage med hertil, men de har ikke haft tid. Torun tager skoene af og bliver stående. Henført. Så folder hun buksebenene op og går ud i det kolde vand en stund. ✈

Se Toruns smykker

Toruns smykker kan ses på Amager Torv i København, hvor Georg Jensen har et showroom samt i Georg Jensens butikker verden over.

Torun er også repræsenteret på udstillingen ”Georg Jensen 100 år”, der er sammensat af den danske filminstruktør Bille August. Udstillingen er på turné i efteråret/vinteren 2004/05 i Tokyo, Taipei og London.